

Джаман Т. В., к.п.н., доцент, Троцька Ю. В., аспірантка (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАСТУПНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СИСТЕМІ “ДНЗ – ПОЧАТКОВА ШКОЛА”

У зв'язку із процесами глобалізації сучасного суспільства, розвитком інформаційних технологій, розширенням особистісних та ділових контактів виникає потреба навчання іноземної мови на ранніх стадіях розвитку дитини, які б сприяли її ефективному опануванню в подальшому, що зумовлює в свою чергу послідовну підготовку майбутніх вчителів іноземної мови (ІМ) до навчання дітей як дошкільного, так і молодшого шкільного віку. Реалізація концепції неперервної освіти передбачає постійний розвиток людини протягом усього життя, а також відображає найбільш повну реалізацію її потенційних можливостей.

Проблемі неперервної освіти присвячено ряд досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Це питання вивчається по лінії ЮНЕСКО (А. Гартунг, Д. Кідд, А. Корреа, П. Шукл, М. Богдан, В. Суходольський, Е. Джеппі, Д. Кареллі). Проблеми функціонування системи неперервної професійно педагогічної освіти досліджувалися в працях вітчизняних вчених І. А. Зяюна, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоевої, М. М. Солдатенка та ін. У працях таких українських вчених: Г. О. Балл, І. Д. Бех, О. М. Пехота, В. В. Рибалка, С.О. Сисоева та інших розглядається професійна підготовка майбутніх фахівців у контексті її особистісного спрямування.

Метою роботи є обґрунтування наступності у підготовці майбутнього вчителя ІМ, а також визначення основних знань умінь і навичок майбутнього вчителя ІМ в системі “ДНЗ – початкова школа”.

У контексті теоретико-методологічних засад ступеневої професійної освіти в комплексі принципового значення набуває дослідження наступності в змісті професійної освіти, який передбачає встановлення оптимального співвідношення між метою, методами, засобами, організаційними формами. Наступність, проникаючи у зміст освіти, в методику викладання, в поєднання складових навчально-виховного процесу та його ланок, забезпечує закономірний зв'язок навчання і виховання та зумовлює неперервність у розвитку особистості [3, с. 53]

В той же час, наступність в системі неперервної педагогічної освіти має дві сторони: внутрішню-змістову (це зміст знань, умінь і навичок, які передаються) і зовнішню-процесуальну, організаційну (забезпечується організацією передачі знань, умінь і навичок [4, с. 356]. Тому у формуванні педагога вирішальну роль, крім змісту освіти, відіграють

освітнє середовище університету, організація освітнього процесу, інноваційні педагогічні технології, сучасні підходи до організації навчальної, наукової, самостійної роботи студентів тощо. Формою відображення змісту є навчальні предмети, інтегровані курси, які мають відповідати рівню підготовки учнів і цілям їх вивчення [5, с. 116].

Це дає можливість широко використовувати інтегральні можливості неперервної університетської системи освіти. До роботи з підготовки навчальних планів, програмно-методичного забезпечення, своєчасної корекції навчально-виховного процесу в умовах університету залучається професорсько-викладацький склад різних кафедр, в тому числі наскрізних.

У “Вступному слові на нараді МОНУ з питань вивчення іноземних мов у ДНЗ та початковій школі” міністр освіти і науки України І.Вакарчук наголосив на необхідності раннього старту у вивченні іноземних мов – починаючи з дошкільних років [2, с. 4-5]. У дошкільній освіті постає питання фахової підготовки вчителів ІМ дошкільних навчальних закладів як надзвичайно актуальне. Оскільки сучасний вчитель ІМ дітей дошкільного віку – це професіонал, який орієнтується в наукових досягненнях психолого-педагогічної науки, володіє традиційними та інноваційними технологіями навчання, виховання і розвитку дітей, здатний до саморозвитку, самовдосконалення, самоделювання та самопроекування в різних сферах життєдіяльності. Підготовка вчителів ІМ до роботи в сучасній дошкільній ланці освіти, має на меті формування професійної компетентності як інтегрованої характеристики особистості, що об'єднує знання, навички, вміння, креативність, ініціативність, самостійність, самооцінку, самоконтроль особистості, здатність адекватно користуватися іноземною мовою у професійних цілях [6, с. 157].

Принцип професійної спрямованості є домінуючим у організації педагогічної діяльності. Н.В. Язикова вважає, що кінцевою метою методичної підготовки студентів є не передача знань і на цій основі формування професійних умінь, а формування професійно-методичної діяльності, орієнтовною основою якої є інтегроване професійне знання вчителя ІМ з властивими йому мотиваційно-стимулюючою, аналітико-синтетичною та виконавчою частиною діяльності [6, с. 215].

Для досягнення досконалих методичних умінь необхідно дотримуватися наступних етапів формування методичних умінь: ознайомити студентів із методичними вміннями, змістом, значущістю у професійно-педагогічній діяльності; оволодіти методичним вмінням переважно за готовими зразками, наприклад, із Книги для вчителя; оволодіти конкретними діями, які застосовуються у типових навчальних ситуаціях; оволодіти досконалим методичним вмінням як підґрунтям методичної компетенції. [1, с. 183].

Завдання на опрацювання літературних джерел, співбесіди за наслідками самостійної роботи мають розширити і поглибити розуміння студентом суті процесу навчання англійської чи німецької мови дошкільників, допомогти попередити недоліки та помилки, що можуть мати місце під час навчання. Майбутні вчителі ІМ мають чітко уявляти суттєву різницю між процесом навчання іноземної мови дошкільників та процесом навчання школярів на рівнях: відбір змісту навчального матеріалу на навчальний рік та окремі заняття, мету, завдання, технологію навчання, контроль та облік успішності. Крім цього у студентів мають бути сформовані базові вміння проектувати, проводити та аналізувати заняття. Наступність змісту підготовки вчителів ІМ у системі “ДНЗ – початкова школа має” на меті найефективніше засвоєння вищезгаданих умінь.

Теоретичне дослідження та експериментальне навчання за результатами дослідження Шкваріної Т.М. підтвердило, що зміст спеціалізації вчителя ІМ потрібно оптимально розподілити між варіативними курсами: “Іноземна мова для професійного спілкування (дошкільна освіта)”, “Методика навчання ІМ дошкільників”, “Педагогічна практика”. Для спеціалізації майбутніх учителів ІМ, освітньо-професійна програма підготовки яких не містить курсів з теорії та методики дошкільної освіти, в ОПП має бути введений спецкурс “Педагогічні основи і організація дошкільної освіти”.

Провідною в підготовці вчителя ІМ до навчання дошкільників є методична й практична підготовка. Тому в заняття й засоби навчання з курсу “Іноземна мова для професійного спілкування (дошкільна освіта)” слід послідовно включати зміст, форми та прийоми навчання ІМ дітей дошкільного віку, моделювання видів педагогічної діяльності вчителя в системі дошкільної освіти [7;67]. Курс методики навчання ІМ дітей дошкільного віку має бути укладений і реалізовуватися як теорія, методика та організація такого навчання. Пробна й переддипломна педагогічна практики, що покликані інтегрувати теорію та методику, забезпечити поетапне формування вмінь комунікації й проводити заняття та режимну діяльність з дітьми засобами ІМ, організовуються як поетапне виконання кожним студентом низки освітніх завдань, що поступово ускладнюються.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що ефективність підготовки майбутніх вчителів ІМ буде залежати від забезпечення розуміння сутності принципу наступності та механізмів його реалізації; спрямованості на розвиток компетентності майбутніх вчителів ІМ, узагальненими компонентами якого є теоретичні знання, вміння та навички, розвиток мотивів, цінностей, ідеалів, формування духовно-моральних, цінностей, професійно важливих і особистісних якостей; всебічне залучення студентів до науково-дослідної роботи, спрямованої на

розвиток їх творчих здібностей; саморозвиток та самовдосконалення, постійну потребу у здобутті нових знань; розвиток рефлексивних здібностей майбутніх педагогів, моніторинг їх особистісного зростання та професійного розвитку.

- 1.** Бігич О. Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи.: Монографія/ О. Б Бігич – К.: Вид центр КНЛУ, 2004. – 278с.
- 2.** Вакарчук І. О. Вступне слово на нараді МОНУ з питань вивчення ІМ у ДНЗ та початковій школі/ І. О. Вакарчук // Іноземні мови в дошк.навч.закладах. – 2009. – №3. – С. 4-14.
- 3.** Вашуленко О. Питання наступності в педагогічній теорії/ О. Вашуленко // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 4. – С.49 – 58.
- 4.** Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред.. В.Г. Кремень. –К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
- 5.** Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів/ О.Я. Савченко – К.: Абрис,1997. – 416 с.
- 6.** Шкваріна Т. М. Методика навчання іноземної мови дошкільників / Т. М Шкваріна: Навч. посібник. – К.: Освіта України,2006.- 300с.
- 7.** Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (програма, методичні рекомендації): навч. посіб. для вчителів раннього навчання англійської мови, студентів вищ. пед. навч. закладів / Т. М. Шкваріна. – К. : Шкільний світ, 2008. – 112 с.